

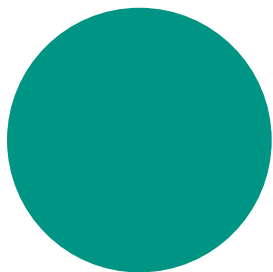
Παράρτημα 5

Πίνακας ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας

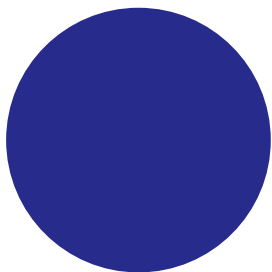
Ο παρακάτω πίνακας παρέχει πρόσθετες πληροφορίες με βάση την υφιστάμενη επιστημονική έρευνα επί του θέματος. Επιδιώκει:

- Να συνοψίσει τις κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και τις αιτίες που τις προκαλούν.
- Να διακρίνει μεταξύ των εμπειριών των ηλικιωμένων ΛΟΑ, τρανς και ίντερσεξ ατόμων, μέσω της χρήσης ενός φακού διαχωρισμένων δεδομένων.

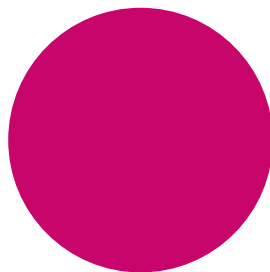
Λαμβάνοντας υπόψη ότι ένα ηλικιωμένος άνθρωπος μπορεί να έχει κάνει coming out ή όχι, να έχει αποκαλύψει την ταυτότητα φύλου του σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής του και να έχει συγχρόνως μια προηγούμενη εμπειρία ως μη-ετεροφυλόφιλος, μη-cisgender και ίντερσεξ. Επομένως, αυτός ο πίνακας δεν είναι εξαντλητικός και η ένταξη σε μια ομάδα δεν είναι αποκλειστική (π.χ. ένα ηλικιωμένο άτομο μπορεί να είναι τρανς γυναίκα, ενώ είναι λεσβία / ένας/μια intersex ηλικιωμένος/-νη μπορεί να είναι αμφιφυλόφιλος/-λη κ.ο.κ.). Υπάρχουν τόσες καταστάσεις όσες και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

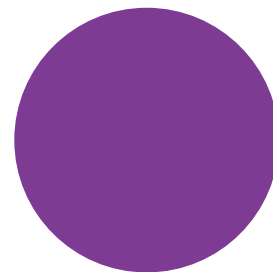
Κοινό για όλα τα
ΛΟΑΤΚΙ άτομα
μεγαλύτερης ηλικίας

Ειδικά για λεσβίες, γκέι
και αμφιφυλόφιλους/-λες
ηλικιωμένους/-νες

Ειδικά για τρανς
ηλικιωμένα άτομα

Ειδικά για ίντερσεξ
ηλικιωμένα άτομα

ΚΑΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Δομική ομο-/τρανς-/ίντερσεξ-φοβία

Ποινικοποίηση και παρανομία μέχρι πρόσφατα
Παθολογικοποίηση από τον ΠΟΥ μέχρι πρόσφατα (θεωρείται ψυχική ασθένεια)⁴⁸

Νομική υποχρέωση αναγκαστικής στέρωσης για πρόσβαση στη μετάβαση φύλου μέχρι πρόσφατα
Διακριτική εξουσία των αρχών να αποδίδουν την αστική κατάσταση που αντιστοιχεί στην ταυτότητα φύλου και το βαπτιστικό όνομα

Καμία αναγνώριση των ίντερσεξ ατόμων (δυϊκή αστική κατάσταση)⁴⁹
Ιατρική εξουσία επί της σωματικής ακεραιότητας από τη γέννηση⁵⁰

⁴⁸ Μέχρι το 1990 για την ομοφυλοφιλία και μέχρι το 2019 για τη διεμφυλικότητα.

⁴⁹ Αν και περίπου το 1,7% του παγκόσμιου πληθυσμού μπορεί να αναγνωριστεί ως ίντερσεξ (σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία), ο όρος ίντερσεξ δεν υπάρχει σε πολλά νομικά πλαίσια ή ορίζεται λανθασμένα στα περισσότερα εθνικά πλαίσια.

⁵⁰ Η ίντερσεξουαλικότητα μπορεί να εμφανιστεί σε πολύ μικρή ηλικία, ακόμη και κατά τη γέννηση. Στην περίπτωση αυτή, ο ιατρικός φορέας έχει την τάση να «κανονικοποιεί» τις παραλλαγές χωρίς τη συγκατάθεση της οικογένειας ή του ατόμου, το οποίο δεν είναι αρκετά μεγάλο σε ηλικία για να κατανοήσει το διακύβευμα τέτοιων

Σχέσεις με παρόχους υγείας

Ελλειψη προσόντων των παρόχων υγείας

Τραυματική εμπειρία: απόρριψη, παθολογικοποίηση, ψυχιατροποίηση

Αναγκαστικές ιατρικές θεραπείες:

- Για ΛΟΑΤ άτομα: θεραπείες μεταστροφής
- Για ίντερσεξ άτομα: μη συναινετικές χειρουργικές επεμβάσεις «κανονικοποίησης»⁵¹, μη συναινετικές ορμονικές θεραπείες⁵², αναγκαστική στείρωση, πίεση για να λάβουν φροντίδα «κανονικοποίησης»⁵³

Διακριτική άρνηση ιατρικών θεραπειών:

- Για τρανς άτομα: άρνηση της διαδικασίας μετάβασης
- Για ίντερσεξ άτομα: άρνηση πρόσβασης σε επανορθωτική θεραπεία

- Ιατροποίηση των μεταβάσεων φύλου όταν εγκρίνονται⁵⁵
- Ελλειψη σωστής πληροφόρησης σχετικά με την ορμονοθεραπεία και τη χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου (Gender Reassignment Surgery - GRS)

Στιγματισμός και διακρίσεις:

- Για ΛΟΑΤ άτομα: στιγματισμός με βάση την ορολογική κατάσταση⁵⁴
- Για τρανς άτομα μεγαλύτερης ηλικίας: χλευασμός όταν ζητούν να κάνουν φυλομετάβαση σε μετέπειτα στάδιο της ζωής τους

Ειδικές παθήσεις υγείας

- Εθισμοί (μεγάλη κατανάλωση αλκοόλ και κάπνισμα, χρήση ναρκωτικών) που επιδεινώνονται με την αύξηση της ηλικίας⁵⁶
- Για ΛΟΑΤ άτομα: υψηλότερα ποσοστά HIV και περισσότερες χρόνιες ασθένειες και νοσήματα⁵⁷.
- Για τρανς άτομα: λόγω της ορμονοθεραπείας, υπάρχουν υψηλότεροι κίνδυνοι καρδιαγγειακών παθήσεων, καρκίνων των γονάδων και άγνωστοι κίνδυνοι από τον συνδυασμό των ορμονών με τη γήρανση του οργανισμού⁵⁸. Η χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου μπορεί επιπλέον να συνοδεύεται από σοβαρές επιπλοκές.
- Για ίντερσεξ άτομα: οι ανεπιθύμητες βαριές ορμονικές θεραπείες μπορεί να οδηγήσουν σε αυξημένο κίνδυνο καρκίνου, στειρότητα, πόνο, ακράτεια.

επεμβάσεων. Δεν υπάρχει σχεδόν καμία νομική προστασία έναντι αυτών των αυθαίρετων ιατρικών αποφάσεων κατά τη γέννηση. Όταν οι παραλλαγές εμφανίζονται σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής, ο ιατρικός φορέας τείνει να αποκρύπτει πληροφορίες. Ως εκ τούτου, πολλά ίντερσεξ άτομα δεν γνωρίζουν καν ότι είναι ίντερσεξ, γεγονός που τους στερεί την αυτοδιάθεσή τους και τα εμποδίζει να κάνουν προσωπικές, πλήρως ενημερωμένες και ελεύθερες επιλογές.

⁵¹ Ακρωτηριασμοί των γεννητικών οργάνων για την προσαρμογή στο έμφυλο δίπολο.

⁵² «Σύμφωνα με μια μελέτη του 2020, το 62% των Ευρωπαίων ίντερσεξ ατόμων δεν έδωσαν πλήρως ενημερωμένη συγκατάθεση για τη χειρουργική τους επέμβαση ούτε και οι γονείς τους. Το 49% των ερωτηθέντων ατόμων στην ίδια μελέτη, ή οι γονείς τους, δεν έδωσαν πλήρως ενημερωμένη συγκατάθεση για ορμονική θεραπεία. Λόγω του αυστηρού απορρήτου, στην περίπτωση των ηλικιωμένων ίντερσεξ ατόμων, τα ποσοστά αυτής της έλλειψης συναίνεσης είναι πιθανώς σημαντικά υψηλότερα.» (NNID Foundation, The Human Rights of Older Intersex People, 2020)

⁵³ Απόκρυψη άλλων θεραπειών ή ιατρικών αρχείων, ακόμη και αν δεν σχετίζονται με την ίντερσεξουαλικότητα του ατόμου.

⁵⁴ Ο HIV εξακολουθεί να είναι μια χρόνια ασθένεια που χαρακτηρίζεται από μεγάλο στιγματισμό (Rosenfeld, Ridge & Catalan, 2019), ιδίως στον κλάδο της ιατρικής (Cobos Manuel, 2020).

⁵⁵ Για παράδειγμα, τα τρανς άτομα, για να τους χορηγηθεί η αστική κατάσταση, πρέπει να έχουν υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου.

⁵⁶ Hughes, 2019; Berrut, 2015; Jackson, Agénor, Johnson, Austin et Kawachi, 2016; Cook-Daniels, 2008; Berreth, 2003. Σημειώστε επίσης ότι τα τρανς άτομα είναι περισσότερο εκτεθειμένα στη σεξεργασία λόγω των επαγγελματικών διακρίσεων. Σύμφωνα με την Εθνική Έρευνα για τις Διακρίσεις κατά των Τρανς (National Transgender Discrimination Survey - NTDS), η σεξεργασία και η τρανσφοβική βία θέτουν τα τρανς άτομα σε ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο εθισμού.

⁵⁷ Fredriksen-Goldsen et al., 2013; Fredriksen-Goldsen, Kim, Shui, & Bryan, 2017; Hughes, 2019).

⁵⁸ Transgender Aging Network (TAN), Trans Elder Health Issue (2008). Ακόμη, ελάχιστες έρευνες έχουν διεξαχθεί σχετικά με τις επιπτώσεις της ορμονοθεραπείας μακροπρόθεσμα στα τρανς άτομα ή σε περιπτώσεις που η ορμονοθεραπεία ξεκίνησε σε ωριμότερη ηλικία των τρανς ηλικιωμένων ατόμων (Kidd and Witter, 2008).

Συνέπειες διακρίσεων

- Δυσπιστία προς τις υπηρεσίες υγείας
- Απομάκρυνση από την κατάλληλη περίθαλψη, ακόμη και όταν η υγεία διατρέχει προφανή κίνδυνο
- Καθυστερήσεις στην ανίχνευση ασθενειών και στις θεραπείες
- Αυτοαξιολόγηση της υγείας και αυτοθεραπεία
- Για τρανς άτομα: μη πλαισιωμένες «αυτοσχέδιες» μεταβάσεις φύλου⁵⁹

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μεγαλύτερης ηλικίας καταλήγουν με πολύ κακή υγεία σε σύγκριση με τους ετεροφυλόφιλους/cisgender/δυσικούς συνομηλικούς τους, όταν φτάσουν στην ηλικία εισόδου σε μια μονάδα φροντίδας και γενικά έχουν μικρότερο προσδόκιμο ζωής⁶⁰.

ΔΥΣΚΟΛΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Διακρίσεις κατά την πρόσβαση στη φροντίδα

- Οι μονάδες φροντίδας δεν είναι φιλικές και δεν λαμβάνουν υπόψη τους την ύπαρξη ηλικιωμένων ΛΟΑΤΚΙ+
- Στιγματισμός και άρνηση πρόσβασης στις μονάδες φροντίδας

Διακρίσεις εντός ενός χώρου φροντίδας

- Έλλειψη ανεκτικότητας απέναντι στα άλλα φιλοξενούμενα άτομα⁶¹
- Απουσία γνώσεων, έλλειψη ανεκτικότητας και κατανόησης των παρόχων υγειονομικής περίθαλψης και φροντίδας⁶²
- Δυσκολίες γύρω από την εξωστρέφεια: αδύνατον να είναι ένα φιλοξενούμενο άτομο ΛΟΑΤΚΙ+/υποχρέωση να ξανακάνει coming-out /κουτσομπολιό
- Για ΛΟΑ άτομα: αδυναμία συμβίωσης με τον/την ομόφυλο/-λη σύντροφο και ευτελισμός της απώλειας του/της συντρόφου από τους παρόχους φροντίδας

Για τρανς και ίντερσεξ άτομα:

- Έλλειψη σεβασμού της ταυτότητας (π.χ. το όνομα και οι αντωνυμίες μπορεί να μην αντιστοιχούν στην αστική κατάσταση με την οποία το ηλικιωμένο άτομο εισήλθε στο περιβάλλον φροντίδας).
- Φόβος ότι θα χάσουν τη σωματική οικειότητα και ότι θα δεχτούν ασεβή σχόλια για το σώμα τους.
- Φόβος ότι θα τους στερήσουν τις ορμόνες αυθαίρετα
- Καμία πρόσβαση στη μετάβαση φύλου εντός της μονάδας φροντίδας
- Παντελής απουσία γνώσεων για το τι συμβαίνει όταν οι γνωστικές ικανότητες του φιλοξενούμενου ηλικιωμένου ατόμου φθίνουν, με αποτέλεσμα τη σύγχυση και τον πανικό⁶³.
- Φόβος ότι θα εξαναγκαστούν να λάβουν «κανονικοποιητικές» θεραπείες

⁵⁹ Για παράδειγμα, οι ενέσεις υγρής σιλικόνης χορηγήθηκαν ευρέως σε τρανς γυναίκες στις δεκαετίες του '70 και του '80. Ειδικά λόγω της χαμηλής τιμής τους, ήταν πολύ δημοφιλείς στις ευάλωτες τρανς γυναίκες. Ωστόσο, αυτές οι ενέσεις ήταν ως επί το πλείστον κατασκευασμένες από βιομηχανικό πυρίτιο, με αποτέλεσμα να τους προκαλέσουν σε μεγαλύτερη ηλικία σοβαρά προβλήματα υγείας, όπως πνευμονικές εμβολές και δηλητηρίαση, καθώς το σώμα τους εξασθενούσε (XY Media, The dangers of liquid silicon for trans women, 2021).

⁶⁰ Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη από το Ιατρικό Κέντρο του Πανεπιστημίου του Αμστερνταμ, τα τρανς άτομα έχουν διπλάσιες πιθανότητες να πεθάνουν σε σχέση με τα cisgender άτομα. Στις ΗΠΑ, το προσδόκιμο ζωής των τρανς γυναικών είναι 35 ετών.

⁶¹ Donaldson, Asta and Vacha-Naase, 2014. Η αντίδραση είναι ακόμη πιο εμφανής όταν πρόκειται για την κοινή χρήση ενός δωματίου (Villar, 2015).

⁶² Σύμφωνα με τους Persson (2009), Cook-Daniels (2002) και Witten (2009), είτε η φροντίδα παρέχεται στο σπίτι είτε σε μονάδα φροντίδας, το προσωπικό μπορεί να μπερδευτεί ακόμη περισσότερο αν τα γεννητικά όργανα ενός ατόμου δεν ταιριάζουν με την ταυτότητα φύλου του με βάση μια αυστηρά δυαδική αντίληψη. Άλλοι πάροχοι φροντίδας που ερωτήθηκαν από τους Kidd και Witten δήλωσαν ότι δεν θα μπορούσαν να φροντίζουν τρανς ηλικιωμένους/-νες στο εργασιακό τους περιβάλλον και παραδέχθηκαν ότι αν το γνώριζαν εκ των προτέρων, θα αρνούνταν να τους παράσχουν φροντίδα.

⁶³ Δεν υπάρχει πλέον η δυνατότητα για τα τρανς ηλικιωμένα άτομα να εξηγήσουν πώς και γιατί διαθέτουν τέτοια σωματικά χαρακτηριστικά.

ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

Ψυχική υγεία

- Τραύμα/Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες (PTSD) λόγω ομο-/τρανσ-/ίντερσεξ-φοβίας και ψυχιατροποίηση από τις υπηρεσίες υγείας
- Στρες της μειονότητας (minority stress)
- Κατάθλιψη/διαταραχές άγχους⁶⁴
- Αυτοτραυματισμός
- Αυτοκτονικές σκέψεις, συμπεριφορές και απόπειρες⁶⁵
- Για ΛΟΑΤ άτομα: Θεραπείες μεταστροφής /κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια αναγκαστικής εισαγωγής σε ιδρύματα
- Για τρανς άτομα: **δυσφορία φύλου**
- Για ίντερσεξ άτομα: **επιπτώσεις ακρωτηριασμών και ανεπιθύμητων επεμβάσεων/κακομεταχείριση, ψυχοθεραπεία**

Απομόνωση

- Απόρριψη από ετεροφυλόφιλα/cisgender/δυϊκά συνομήλικα άτομα
- Αποξένωση από την οικογένεια και τους/τις φίλους/-λες
- Λιγότερες πιθανότητες να έχουν απογόνους για να αναλάβουν τη φροντίδα τους.
- Απώλεια κοινοτικών δικτύων ανακούφισης (επιδημία HIV, γενική ευαλωτότητα, μικρότερο προσδόκιμο ζωής)
- Οι κοινοτικοί χώροι είναι προσανατολισμένοι στη νεολαία /κάνουν ηλικιακές διακρίσεις⁶⁶
- **Μυστικότητα που επιβάλλεται από τους παρόχους υγείας και την οικογένεια**
- **Ανυπαρξία και αορατότητα της ίντερσεξουαλικότητας που επιτείνει την απομόνωση**

Συνέπειες

- Μικρότερα κοινωνικά δίκτυα
- Εγκατάλειψη του σχολείου/κολεγίου⁶⁷
- Διακρίσεις στην εργασία και τη στέγαση
- Οικονομικές δυσκολίες
- Περισσότερες παράνομες δραστηριότητες

Καμία ιατρική περίθαλψη για την αντιμετώπιση διαταραχών και κανένα δίκτυο ανακούφισης, γενική εγκατάλειψη, μεγαλύτερη εξάρτηση από τα περιβάλλοντα περίθαλψης, ενώ είναι λιγότερο προσαρμοσμένες οι παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας στις ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

⁶⁴ LGBT Champions Programme, 2021: «Το στρες είναι διπλάσιο για τους ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλους άνδρες (σε σύγκριση με τους ετεροφυλόφιλους άνδρες) και εκτοξεύεται στο 40% για τις λεσβίες και τις αμφιφυλόφιλες γυναίκες». Βλ. επίσης Cook-Daniels and Berreth, 2003.

⁶⁵ «Οι απόπειρες αυτοκτονίας είναι 3,7 φορές πιο συχνές στα ίντερσεξ άτομα» (Falhammar et al., 2018).

⁶⁶ Σύμφωνα με τους Kimmel, Rose, Orel και Greene, έρευνες έχουν δείξει ότι η ΛΟΑΤ+ κοινότητα είναι περισσότερο επιρρεπής σε ηλικιακές διακρίσεις σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό (2009).

⁶⁷ European Union Agency for Fundamental Rights. A long way to go for LGBTI equality, 2020: «Στις μέρες μας, το 50% των νεαρών ίντερσεξ ατόμων στην Ευρώπη υφίστανται εκφοβισμό στο σχολείο».

ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΒΙΑΣ

- «Συνήθης» ομο-/τρανσ-/ίντερσεξ-φοβία: λεκτική βία, αστεϊσμοί, εκφοβισμός, μικροεπιθετικότητα, στερεότυπα κλπ.
- Σωματική βία: επιθέσεις, εγκλήματα μίσους⁶⁸ κλπ.
- Υψηλότερα ποσοστά σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής κακοποίησης, ενώ γίνονται λιγότερες καταγγελίες.
- Βία κατά τη διάρκεια αναγκαστικού εγκλεισμού σε ίδρυμα, ενώ γίνονται λιγότερες καταγγελίες.
- Για ΛΟΑΤ άτομα: βία, καταστολή και βαρβαρότητα από την πλευρά της αστυνομίας (ειδικά απέναντι στις τρανσ σεξεργάτριες)
- Για ίντερσεξ άτομα: απόπειρες παιδοκτονίας⁶⁹

⁶⁸ Ο.π.: «Το 22% των ερωτηθέντων ίντερσεξ ατόμων υπέστησαν σωματική ή/και σεξουαλική επίθεση κατά τα τελευταία 5 χρόνια και το 38% βίαιες προσωπικές απειλές».

⁶⁹ Grady, Soy, 2017.